

Jenni Ahlsved

Persoonamme merkitys säveltäjyyteen –
Kuvaus Anna-Mari Kähärän säveltäjäprofiilista

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Pop/jazz laulupedagogi
Pop/jazzmusiikin koulutusohjelma
Opinnäytetyö
17.5.2011

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Jenni Maria Ahlsved Persoonamme merkitys säveltäjyyteen – Kuvaus Anna-Mari Kähärän säveltäjäprofiilista 29 sivua + 1 liitettä 17.5.2011
Tutkinto	Pop/jazz laulupedagogi
Koulutusohjelma	Pop/jazzmusiikin koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Pop/jazzmusiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto
Ohjaaja(t)	Lehtori Jukka Väisänen Lehtori Esa Onttonen
<p>Tämän työn tavoitteena on kuvata miten persoonallisuus ja luovuus vaikuttavat sävellysprosessiin populaarimusiikissa. Tavoitteena on myös pohtia omaa säveltäjyyttäni tekemäni puolistrukturoidun haastattelun pohjalta.</p> <p>Tutustuin lähdemateriaalin avulla luovan säveltäjän ominaisuuksiin sekä persoonallisuustekijöihin. Etsin tietoa siitä, mitkä tekijät vaikuttavat luovuuteen sävellysprosessissa. Pohdin tässä työssä myös improvisaation vaikutusta luovaan prosessiin.</p> <p>Haastatteluni kohteeksi valitsin säveltäjä, muusikko, tuottaja, laulaja Anna-Mari Kähärän. Haastattelussani pyrin kartoittamaan hänen tapaansa säveltää ja tehdä musiikkia. Tavoitteena oli ottaa selvää, käyttääkö hän joitakin tiettyjä työkaluja sävellysprosessin aikana vai säveltääkö hän intuition ja persoonansa avulla.</p> <p>Työ perustuu tekemäni haastattelun tuloksiin ja omiin pohdintoihini persoonallisuuden ja luovuuden vaikutuksista säveltäjyyteen sekä sen merkityksestä omaan säveltäjäprofiiliini.</p> <p>Käytän tässä työssä säveltäjä – käsitettä tarkoittaen sillä myös lauluntekijää. Yleensä lauluntekijäksi kutsutaan kappaleen säveltäjää tai sanoittajaa. Yleinen käsitys on, että lauluntekijä säveltää kappaleita leipätyönään ja ansaitsee suurimman osan tuloistaan lauluntekijänä. Käsitteet biisintekijä ja biisintekijäys ovat myös vakinaistaneet paikkansa populaarimusiikin parissa työskentelevien ihmisten sanavarastossa. Käytän työssäni myös näitä termejä viitaten niillä säveltäjään ja säveltäjyyteen.</p> <p>Tällä haastattelulla ja työllä haluan avata arvostetun laulajan, säveltäjän ja mielenkiintoisen persoonan Anna-Mari Kähärän säveltäjäprofiilia sekä kannustaa lauluntekijöitä rikkomaan luovuuden raja-aitoja.</p>	
Avainsanat	Luovuus, säveltäminen, säveltäjä, improvisaatio, biisintekijä, Anna-Mari Kähärä

Author(s) Title Number of Pages Date	Jenni Ahlsved The Role of Personality in the Process Of Composing – Composer Profile of Anna-Mari Kähärä 29 pages + 1 appendix 27 May 2011
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Pop/Jazz Music
Specialisation option	Pop/Jazz Vocal Education
Instructor(s)	Esa Onttonen, M.Mus. Jukka Väisänen, M.Mus.
<p>The primary aim of this work is to describe the ways personality and creativity affect the process of composing in popular music.</p> <p>To able to reflect on my role as a composer I conducted a semi-structured interview. I also consulted various literary sources to identify the personal characteristics of a creative composer and their connection to creativity. I also discuss the significant role of improvisation in the creative process.</p> <p>I interviewed Anna-Mari Kähärä, a Finnish composer, musician, vocalist and producer. In the interview, I gathered empirical information about her ways to compose and make music. I also wanted to find out if she uses some specific tools in the process of composing or if her intuition and personality are everything that she needs in her work.</p> <p>In my work, I concentrate on analyzing and discussing the results of the interview as well as my personal views and experiences of the effects your personality and creativity might have on the composing in general. In this light I will also ponder on my own profile as a composer.</p> <p>In this specific work and context I use the term composer to refer also to songwriters. However in more general terms, a person who writes the lyrics and the music for pieces of music is called composer.</p> <p>All in all, I conducted an interview with composer and singer Anna-Mari Kähärä, because I wanted to look more closely into her composership. This empirical study was carried out encourage all songwriters to overcome the possible barriers, that might prevent them from being creative to the full.</p>	
Keywords	creativity, composer, songwriter,, improvisation, Anna-Mari Kähärä

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tavoitteet	1
1.2	Menetelmät	2
2	Anna-Mari Kähärä	3
3	Säveltäjän ja säveltämisen määritelmä	4
3.1	Säveltäjä	4
3.2	Sävellyksminä	5
3.3	Säveltäminen	5
4	Improvisaatio säveltämisessä	12
4.1	Improvisaatio	12
5	Haastattelun purku	13
5.1	Kappaleen synty	14
5.2	Persoonallisuus säveltämisessä	15
5.3	Improvisaation merkitys sävellysprosessissa	18
5.4	Koulutus ja säveltäminen	19
5.5	Sävelletyn kappaleen laatu	19
5.6	Ongelmat sävellysprosessissa	20
5.7	Suomalainen nainen säveltäjänä	21
6	Yhteenveto haastattelusta	21
6.1	Taustaa	21
6.2	Tulkintaa	22
7	Pohdinta	24
	Lähteet	29
	Liite 1. Haastattelukysymykset	1

1 Johdanto

Onko säveltäminen tähtitiedettä? Mistä syntyvät kappaleiden teemat ja aiheet? Olen lähtenyt omassa säveltämistyössäni siitä lähtökohdasta, että intuitio ja tunne ohjaavat säveltämisprosessia. Olen elänyt uskomuksessa, että hyvä ja tuottelias säveltäjä vain istuu soittimensa ääreen ja alkaa säveltää. Suuri inspiraationi lähde on ollut muusikko, laulaja, tuottaja ja säveltäjä Anna-Mari Kähärä.

1.1 Tavoitteet

Pohdin omaa säveltäjäyttäni ja tapaani työstää sävellyksiäni tekemäni Kähärän haastattelun pohjalta. Haastattelun avulla pyrin ottamaan selvää siitä, mitkä asiat ovat Kähärän menestystekijöitä ja miten hän hyödyntää koulutustaan ja elämäkokemuksiaan sävellysprosessissa. Mikä saa tämän innovatiivisen ja lahjakkaan naisen rikkomaan raja-aitoja suomalaisessa musiikin tekemisessä sovittajana ja tuottajana, mutta ennen kaikkea muusikkona ja säveltäjänä? Halusin myös selvittää onko hänen valovoimaisuutensa salaisuus persoonassa ja impulsiivisessa tavassa tarttua improvisaatioon. Onko hänen heittäytymisensä tiedostettua vai tiedostamatonta? Haluan tietää mitkä tekijät selittävät hänen aikaansaamistaan ja onnistumistaan. Pyrin selvittämään, mikä on Kähärän tapa säveltää, mistä hän saa teemat ja aiheet sävellyksiinsä, kuinka paljon hän säveltää persoonallaan ja käyttääkö hän jotakin tiettyä strategiaa tai johtoajatusta säveltäessään.

Mielenkiintoni kohteena on ollut vuosia tämän vahvan naisen tapaa tehdä musiikkia nöyryydellä ja suurella sydämellä monessa erilaisessa roolissa. Olen seurannut hänen keikkojaan, tutustunut hänen tuotantoonsa, tutkaillut hänen tekemiään sävellyksiä solisteille sekä lauluyhtyeille. Minulla on ollut vahva tunne siitä, että tämä raja-aitoja rikkova, mielenkiintoinen persoona omaa taianomaisen tavan ammentaa itsestään toinen toistaan tunnelmaltaan vahvoja sävellyksiä. Rohkenen epäillä, että hän ei ole tehnyt säveltämisestä tiedettä vaan luottaa tunteeseen ja ennen kaikkea itseensä, jolloin heikkoudet kääntyvät vahvuudeksi, aikaisemmin koetut tunteet tunnelmiksi ja tiettyssä mielentilassa paperille muodostuu sävellys, josta jokainen voi ammentaa itselleen jotakin ja jonka merkitys on jokaiselle kuulijalle yksilöllinen.

Halusin myös selvittää, onko hänen kaltaisellaan ahkeralla ja tuotteliaalla säveltäjällä vaikeuksia säveltämisessä. Uskon, että Anna-Marin kohdalla kyse on kutsumuksesta, tarpeesta säveltää, sillä ilman sitä ei voi elää. Kyse on tarpeesta toimia välikätenä hienon tekstin tai runon tulkitsijana, jotta se saavuttaisi ansaitsemansa huomion.

1.2 Menetelmät

Haastattelua varten laadin tarkat kysymykset, joiden avulla pyrin viemään haastattelun mielenkiintoni kohteisiin. Kysymykset olivat avoimia ja halusin muotoilla ne joustavasti. Halusin pitää erillään mielipiteiden etsimisen ja tosiasioden etsimisen. Haastattelu tehtiin keskiviikkona 23.3.2011 Café Pirittassa Helsingissä. Haastattelu nauhoitettiin Zoom Handy Recorder H2 nauhurilla.

Haastattelua laatiessani pyrin ottamaan huomioon sen, mitä tiesin jo Kähärästä. Lukeamalla hänen aikaisempia haastatteluitaan sain selville, mitä häneltä oli jo kysytty ja mitä mielestäni oleellisesti työtäni koskevia kysymyksiä ei oltu vielä aikaisemmin esitetty. Hirsjärven mukaan (1988) suunnitteluvaiheessa tutkijan tai haastattelijan tulee pyrkiä mahdollisimman yksityiskohtaisesti selvittämään omia aikomuksiaan. Käyttämäni puoli-strukturoitu haastattelu pitää sisällään hahmotelman siitä, mitä kysyä, mutta ei niinkään tarkkaa suunnitelmaa siitä, miten kysyä. Haastattelu on avointen kysymysten esittämistä ja vastausten saamista. Tästä syystä halusin antaa itselleni haastattelijana sekä Kähärälle haastateltavana tiettyjä vapauksia tarttua ns. improvisaatioon myös haastattelun aikana. Haastattelijalta vaaditaan joustavuutta kysymysten muotoilussa ja asettelussa. Kysymykseen tulisi sisältyä sen oikea merkitys, olipa sen kielellinen ilmaisu millainen tahansa. (Hirsjärvi & Hurme 1988, 44 – 45).

Lähtökohtana koko haastattelulle sekä opinnäytetyölleni oli selvittää Kähärän biisintekijyyttä. Käytän työssäni kappaleen säveltäjästä termiä biisintekijä, sillä muusikkojen keskuudessa tämä termi on vakiintunut musiikkialan ammattilaisten sanavarastoon. Rajatakseni työni laajuutta en lähtenyt tarkastelemaan hänen tapaansa säveltää rytmin, harmonian, kappaleen muodon tai dynamiikan näkökulmasta. Halusin pureutua hänen tapaansa säveltää melodioita, joita hän kirjoittaa ihmisäänelle. Halusin doku-

mentoida Kähärän tekijyyttä naisena, laulajana ja säveltäjänä. Tämän työn avulla jokainen lukija voi vertailla omaa biisintekijyyttään hänen tapansa tehdä musiikkia.

Mielestäni Kähärän sävellyksissä on jotakin mystistä, sillä ne ovat toinen toistaan värikkäämpiä, raikkaita, ennenkuulumattomia sekä sykehdyttäviä. Ne herättävät paljon erilaisia tunnetiloja ja saavat minut miettimään, millaisella tunnetilalla hän on itse säveltänyt kappaleitaan. Laulajana ja omia biisejä säveltävänä muusikkona minua kiinnostaa tietää, millä tavalla Kähärä arvioi kappaleittensa hyvyyden ja aineksen. Mistä hän tietää, että sävellys on hyvä? Mitkä ovat hänen menestystekijöitään?

2 Anna-Mari Kähärä

Anna-Mari Kähärä (kuva 1) on arvostettu säveltäjä, muusikko, laulaja, tuottaja, säestäjä ja monipuolinen taiteilija sekä musiikin uran uurtaja suomalaisessa populaarimusiikissa. Hänen skaalansa kattaa niin klassisen musiikin, jazzin kuin teatteri- ja elokuva- tuotot. Hän on useimmille tuttu kasvo 80-luvulla pinnalle nousseesta lauluyhtyeestä How Many Sisters. Kähärällä on vahva bänditausta ja hänet tunnetaan myös Kirmo Lintinen trio, Zetaboo, Pekka Kuusisto duo sekä Luomu Players kokoonpanoista. Vuonna 2005 Kähärä julkaisi soololevynsä Anna-Mari Kähärän orkesteri, jossa mukana soittivat Pekka Kuusisto, Jarmo Saari, Marzi Nyman ja Zarkus Poussa. Myös Kähärän sävellyksiä ja sovituksia on levytetty huomattava määrä. (Soininen 2006, www).

Kuva 1. Anna-Mari Kähärä.

Kähärä on palkittu ensimmäisenä naismuusikkona Jazzliiton Yrjö-palkinnolla sekä Taiteen Suomi-palkinnolla vuonna 2002. Hän on ollut uransa aikana mukana lukuisissa näyttämöprojekteissa. Hän on säveltänyt mm. elokuvamusiikkia ja tuottanut äänitteitä. Hänen sävellyksiään ovat esittäneet mm. Lauluuhyte Rajaton, Philomela-kuoro, EMO-ensemble, Maija Hapuoja sekä Susanna Haavisto. Kähärä on tehnyt aktiivisesti yhteistyötä UMO:n ja lukuisten sinfoniaorkesterien kanssa. Susanna Haavisto on kuvannut ystävänsä Kähärää orkesterin kotisivuilla heittäytyjäksi, joka ei kumartele. Hänen mukaansa Kähärän kanssa yhteistyön tuloksena syntyy aina yllätyksiä ja oivalluksia. (Haavisto, www).

3 Säveltäjän ja säveltämisen määritelmä

Tutkin lähdekirjallisuuden avulla, millaisia ominaisuuksia luovalla, tuotteliaalla ja innovatiivisella säveltäjällä tulisi olla. Millä tavalla luovuus ilmenee säveltäjässä? Kuinka paljon persoonallisuustekijät ja luonteen eri piirteet vaikuttavat säveltämiseen? Lähdekirjallisuuden lisäksi tein strukturoiden haastattelun, jonka avulla pyrin selvittämään säveltäjä Anna-Mari Kähärän biisintekijyyttä ja säveltäjäprofiilia. Tässä luvussa esittelen myös työni keskeisiä käsitteitä kuten säveltäjä, sävellyksminä ja säveltäminen.

3.1 Säveltäjä

Henkilö, joka luo musiikkia itsensä tai muiden soitettavaksi on säveltäjä. Säveltäjät ovat taiteilijoita, joilla on erilaiset lähtökohdat ja toisistaan poikkeavat tavat luoda taidetta. Taiteilijoissa yhdistyy monia ominaisuuksia, kuten esimerkiksi luovuus. Käytän opinnäytetyössäni termiä säveltäjä tarkoittaen sillä myös lauluntekijää. Yleensä lauluntekijäksi kutsutaan kappaleen säveltäjää tai sanoittajaa. Yleinen käsitys on, että lauluntekijä säveltää kappaleita leipätyönään ja ansaitsee suurimman osan tuloistaan lauluntekijänä. Haastatteluni sekä lukemani kirjallisuuden pohjalta tein johtopäätöksen, että esimerkiksi Suomessa hyvin harva lauluntekijä elättää itsensä pelkästään tekemällä omia biisejä. Siitä huolimatta heitä kutsutaan joko säveltäjiksi tai biisintekijöiksi.

3.2 Sävellyksminä

Sävellyksminällä tarkoitetaan sitä minäkuva, joka säveltäjällä on itsestään säveltäjänä. Sävellyksminällä voidaan tarkoittaa myös sitä sisäistä tarvetta ja tunnetilaa, joka saa säveltäjän säveltämään.

Psykologit, jotka ovat tutkineet luovuutta, ovat löytäneet joitakin ominaisuuksia, joita erittäin luovat ihmiset omaavat. Luovat ihmiset ottavat yllättäviä riskejä eivätkä pelaa varman päälle. He ottavat sekä älyllisiä että emotionaalisia riskejä altistaessaan esimerkiksi sävellyksensä kritiikin alaisiksi. He ovat erittäin lahjakkaita jossakin tietyssä asiassa. Lahjakkaat ihmiset eivät usko kohtaloon tai siihen, että yhteiskunta tai jopa onni säätelisi heidän elämäänsä. Yksi luovia taiteilijoita yhdistävä tekijä on leikkisyys ja huumorintaju. Taiteilijat haluavat kokeilla uusia asioita, leikitellä niillä. He hakeutuvat rohkeasti uusiin tilanteisiin. He unelmoivat ja haaveilevat, voivat jopa vaipua haave maailmaansa hetkittäin. Lahjakkailla säveltäjillä on taito toimia paineen ja epäjärjestyksen vallitessa. Heitä kiehtoo pulmallisuus ja monimuotoisuus. Uusia ratkaisuja ongelmiin on helppo löytää. Lahjakkuutta ilmentää myös henkilön korkea motivaatio, intohimo siihen mitä tekee sekä pitkäjänteinen tapa työskennellä. Lahjakkaat työskentelevät jonkin asian parissa kunnes se on valmis. (Braheny 1990, 3 – 4 .)

3.3 Säveltäminen

Säveltäminen kumpuaa ihmisen sisäisestä tarpeesta luoda vapaasti jotakin uutta. Se on äänten valitsemista ja niiden järjestämistä niin, että syntyy toistettavissa ja tunnistettavissa oleva teos. Säveltämisen avulla voi löytää oman musiikillisen identiteetin ja jollekin se voi olla kutsumus tai elämäntapa. Jotkut voivat kokea säveltämisen loogisena, hyvin matemaattisenakin ilmiönä. Toisille se on keino purkaa sisäisiä tunteita ja tunnelmia musiikin muodossa. Säveltämisen kautta jokainen voi kokea jotakin ainutlaatuisia ja yksilöllistä. Perinteisesti säveltäminen pohjautuu musiikin teoriaan ja sääntöihin, mutta nykyään havaittavissa on säveltämisen tapoja, jotka perustuvat intuitioon ja tunnekokemukseen enemmän kuin musiikin teoriaan.

Luovat ja lahjakkaat ihmiset omaksuvat ja imevät itseensä ulkoisia ärsykeitä, joista he muokkaavat uusia ideoita ja hyödyntävät ne taiteen tekemisessä. Psykologit, jotka ovat erikoistuneet luovuuden tutkimiseen, havaitsivat luovuusprosessissa neljä vaihetta:

1. Valmistautuminen - se sisältää musiikillisen henkilön musiikillisen koulutuksen, elämäkokemukset sekä jokaisen henkilön ainutlaatuisen näkökulman.
2. Itämisaika - tiedostamaton tila, jossa ongelmaan etsitään ratkaisua alitajuisesti.
3. Valaistuminen – tässä vaiheessa säveltäjän tulisi unohtaa sisäinen kritiikki. Hänen tulisi olla spontaani ja antaa ideoiden virrata vapaasti. Joskus tämä ideavirta pysähtyy liiallisen itsekritiikin vuoksi.
4. Tarkastaminen – tämä on vaihe, jossa säveltäjän tulee olla kriittinen. Kappaletta tulee tarkastella niin objektiivisesti kuin mahdollista, ikään kuin tuotteena. Tässä vaiheessa säveltäjä kirjoittaa uudelleen melodiana, harmoniana tai tekstiä. Korjaa puutoksia ja tekee tarvittavat muutokset. (Braheny 1990, 5.)

Kun tarkastellaan motivaatiota ja luovuutta säveltämisen näkökulmasta on olennaista kiinnittää huomiota ennen kaikkea siihen, miten luovuutta voidaan lisätä. Tärkeää on myös havaita ja tunnistaa ne tekijät, jotka tappavat luovuuden. Luovat ihmiset ovat aikaansaavia silloin, kun he nauttivat tekemästään työstä ilman ulkoisia paineita, saavat siitä jonkinlaista tyydytystä sekä haastetta.

On tutkittu, että ulkoiset paineet vaikuttavat negatiivisesti luovan ihmisen tuotteliaisuuteen ja työnjälkeen. Psykologi Teresa Amabile on tutkinut mitkä ulkoiset tekijät vaikuttavat luovuuteen. (Braheny 1990, 6.) Nämä tekijät ovat liitettävissä myös säveltämiseen.

1. Arviointi – säveltäjän huolenaiheena voi olla se, mitä muut ajattelevat hänen tuotoksestaan. Luovassa tilassa säveltäjän olisi syytä sulkea ulkopuolelle muut ulkoiset häiriötekijät kuten muiden ihmisten kritiikki ja arvostelu.

2. Valvonta – valvonnalla tässä tarkoitetaan sitä, että säveltäjä tekee töitä jonkun valvoessa itse prosessia. Tällöin säveltäjä saattaa helposti sortua miellyttämään ulkopuolista henkilöä eikä kuuntele omaa sisäistä ääntään.
3. Palkkio – säveltäessään biisintekijän ei tulisi miettiä kappaleen kaupallista arvoa liikaa, sillä sisäinen motivaatio saattaa sammua ja parhaimmat ideat eivät pääse ulos. On syytä antaa aikaa tutkimiselle ja luottaa siihen, että palkinto tehdystä työstä saavutetaan ajan kanssa.
4. Kilpailu – biisintekoprosessin aikana ei olisi syytä keskittyä kilpailemaan kenenkään tai minkään tekijän kanssa. Kilpaileminen työntekovaiheessa aiheuttaa ulkoista häiriötä ja biisintekijä saattaa antaa muiden ihmisten vaikuttaa päätöksiinsä säveltäessään.
5. Rajoittuneet valinnat – biisintekijässä esiintyy sitä vähemmän luovuutta mitä rajoittuneempi hän on valinnoissaan ja päämääränsä saavuttamisessa. Biisin tekemisessä olisi syytä keskittyä erilaisiin muuttujiin ja niiden tarjoamiin vaihtoehtoihin tarkoituksena tunnistaa ongelmia ja etsiä siihen sopiva ja biisintekijää itseään miellyttävä ratkaisu.

Kun biisintekijä tulee siihen pisteeseen, että hän miettii liikaa eikä nauti enää itse prosessista, hän on palamassa loppuun luovuuden osalta. Tämä johtaa yleensä blokkeihin eli tukoksiin. Biisintekijä ei enää osaa synnyttää kappaletta ja luovuuden taso on matala. (Braheny 1990, 6.)

Kappaleiden kirjoittaminen ja säveltäminen ei onnistu kiirehtien ja hutiloimalla. Siihen on varattava aikaa, oikeat välineet ja oikea työtila. Säveltäjän on osattava olla itsekäs ja vaatia aikaa työlleen. Tämä tarkoittaa luonnollisesti sitä, että joskus töitä tehdään perheen ja ystävien kustannuksella. Säveltäjällä on usein sisäinen pakko tai palo laulun kirjoittamiseen. Tarve tyydytty vasta, kun säveltäjä pääsee työhönsä. Laulun tekijällä täytyy olla oikea asenne ja työmoraali. Hän on ikuinen opiskelija, joka oppii ja oivaltaa koko ajan uutta.

Kärsivällisyys ja kunnianhimo kuljettavat säveltäjää työssään eteen päin. Säveltäminen ei ole neroutta parhaimmillaan, vaan vaatii sitkeää työn tekemistä, sinnikkyyttä ja tiedon etsimistä. Säveltäjän tulisi lukea paljon erilaisia tekstejä mm. runoutta. Katsella analyttisesti elokuvia sekä kuunnella paljon, sillä tällä tavoin oppii dramaturgiaa sekä asioiden ilmaisua. Omaperäisyys ja omaleimaisuus juontaa juurensa jokaisen tarpeeseen säveltää. Jotkut säveltävät rahasta, jotkut rakkaudesta. Ero on varmasti kuultavissa. (Salo 2006, 14 – 15.)

Jotta säveltämisessä päästäisiin toivottuun lopputulokseen, on säveltäjä varmasti hankkinut inspiraatiota matkimalla idoleitaan. Haasteellista onkin löytää oma uniikki tapa säveltää ja päästää irti esikuvistamme. Oma osaamattomuus tulisi kääntää voimavaraksi ja omista virheistään tulisi oppia, jotta kehitys säveltäjänä jatkuisi. Inspiraatio säveltämiseen kumpuaa jokaisen sisältä. Se saattaa tuntua kutkutuksena tarttua soittimeen, jolla voi soitella improvisoiden, hakien ideoita ja uudenlaisia teemoja kappaleita varten. Jotkut säveltäjät alkavat vain kirjoittaa, jotta kappale syntyy. On syytä miettiä kappaleen kohdeyleisöä ja sitä, mihin kappaleen materiaali on menossa. (Salo 2006, 13, 22.)

Jokaisella laululla ja sävellyksellä on oma tehtävänsä. Sen voi jopa halutessaan määrittellä. Kappaleen tehtävän määrittelemisen lisää tietoisuutta siitä, että kappaleen funktio voi muuttua ajan kuluessa. Sen merkitys voi olla moninainen. Eri ihmiset antavat kappaleelle oman merkityksensä. Kappaleen säveltäjä on myös langettanut kappaleelle oman tehtävän. Kappaleen levitessä kuulijakuntansa keskuuteen ja jatkaessaan matkaansa lauluntekijän on syytä päästää siitä irti ja antaa sen elää omaa itsenäistä elämää.

Koska nykyajan yhteiskunta on hyvin pirstaleinen ja monisyinen, se vaikuttaa myös säveltäjien tapaan tehdä työtään. Kuulijakunta saattaa olla tietyn musiikintyylin sisällä hyvin marginaalinen. Erilaisilla alakulttuureilla musiikillinen esteettinen elämys saattaa olla hyvinkin erilainen. Jokaisella kuulijalla ja sekä kappaleen tekijällä on omanlaisensa henkilökohtainen elämysestetiikka. Se rakentuu jokaisen ihmisen elämäkokemusten ja maailmankatsomuksen mukaan. Jokaisen lauluntekijän on hyvä miettiä kuulijakuntaansa ja yleisöään. Miettiä sitä, millaista musiikillista estetiikkaa ja elämystä he tavoittelevat ja koettaa saavuttaa esteettinen funktio. (Salo 2006, 51 – 53.)

Kappaleen onnistumista ja hyvyttä voidaan mitata sillä, voiko kuulija samaistua esittäjään ja kappaleeseen. Kuulija voi identifioitua laulajaan ja lähestyä kappaletta samoista lähtökohdista sekä kyetä käsittelemään jopa omia tunteitaan sen myötä. Se, että kappale koskettaa kuulijaansa merkitsee myös sitä, että sen tematiikka ja musiikilliset ilmiöt ovat kohdanneet ja muodostaneet toimivan kokonaisuuden. Kappaleen melodia, teema ja puhuttelevuus sekä kiinnostavuus ovat ratkaisevia tekijöitä kappaleen menestymisen kannalta.

Mainitsin aikaisemmin, että säveltäminen on saanut vuosien saatossa muotoja, joissa biisintekijät käyttävät hyväkseen sisäistä inspiraatiota ja intuitiota. Nykyään monet säveltäjät kirjottavat siitä, mitä sillä hetkellä tuntevat sisimmässään. Paul Zollon kirjoittamassa kirjassa *Songwriters on song writing (1991)* popikoni Madonna kertoo tavastaan säveltää omia kappaleitaan. Nuoruudessaan hän kertoo säveltäneensä osaksi itsestään ja omasta persoonastaan sekä osaksi kuvitellusta skenaariosta. Hän valitsi jonkin tietyn puolen itsestään, jonka halusi tuoda esille säveltämällään kappaleella. Hän on säveltänyt nuoruudessaan kappaleita, joita ei ole suostunut myöhemmin levyttämään, sillä ne ovat olleet liian rehellisiä ja pelottavan avoimia.

Madonna kertoo kappaleiden tulevan ulos hänestä, kun inspiraatio iskee. Melodiat syntyvät hänen päässään joko pelkinä melodisina aihioina tai lyriikan inspiroimana. Hän ei usko siihen, että kappaletta voidaan pakottaa ulos säveltäjästä. Jos mitään ei synny, on suunnattava ajatukset hetkeksi jonnekin muualle ja haettava uutta inspiraatiota. Joskus on hyvä säveltää huonotkin ideat pois uusien ideoiden tieltä.

Paras inspiraationlähde Madonnan mielestä on elämä itse. Jos on avoin, tarkkaavainen ja vastaanottavainen saa elämästä paljonkin ideoita biisin tekemiseen. Värikkäänä ja rohkeana persoonana Madonna muistuttaa myös improvisaation ja hulluttelun merkityksestä biisin tekemisessä. On osattava nauraa itselleen ja leikitellä ideoilla, sillä siellä saattaa piillä kappaleen idean ydin. (Zollo 1991, 164 – 166.)

Laulaja ja säveltäjä Carole King puhuu puhtaasta inspiraatiosta sekä intuitiosta säveltäessään. Yksi itse itsensä synnyttänyt ja puhtaasti inspiraation tuotoksena syntynyt kappale on ehkä Kingin tunnetuimpia, *You've got a friend (1971)*. Tämä kappale on

hyvä esimerkki siitä, kuinka hitti voi syntyä ilman hiostamista ja puristusta, pelkästä tunteesta. Kun inspiraatio iskee se määrää tekeillä olevan biisin suunnan, sen minne se on menossa ja millainen siitä tulee. (Zollo 1991, 41 – 42.)

King kertoo pitävänsä ennalta arvaamattomuudesta säveltäessään. Kappaleen rakenteet saattavat olla vaikeasti tunnistettavissa. Jokaisessa kappaleessa on kuitenkin alku ja loppu. Jokaisessa kappaleessa on myös keskiosa, jonka King haluaa sijoittaa sinne, minne se ikinä haluaa asettua. Kappaleen lopun hän haluaa sijoittaa tuttuun konseptiin, josta kuulijalle tulee sellainen olo, että kappale on saanut päätöksensä. Nämä ovat usein tietoisia valintoja. (Zollo 1991, 41— 42.)

Usein säveltämisessä on kyse myös itseluottamuksesta. Hyvästä soittotaidosta ja vahvasta teoriapohjasta on varmasti hyötyä biisinkirjoittamisessa. Lähtökohtana olisi kuitenkin hyvä pitää sitä, mitä tunteita biisin idea herättää. Mitä se merkitsee säveltäjälleen ja mitä sillä halutaan kertoa tai ilmaista. Säveltäminen on itsensä ilmaisua. Jos biisin idea ja teema miellyttää säveltäjää itseään, on hyvin todennäköistä, että se miellyttää myös kuulijoita. Me kaikki olemme ihmisinä yksilöllisiä ja uniikkeja, mutta välillämme on enemmän yhteneväisyyksiä kuin eroavaisuuksia. (Jarret & Day 2008, 12 – 13.)

Hyvät biisintekijät keskittyvät miettimään kappaleensa sanomaa, muotoa ja tunnelmaa. On selvää, että musiikki, jota olemme kuunnelleet lapsuudessamme sekä aikaisemmat musiikillisen minän kokemukset vaikuttavat siihen, miten sävellämme. On tärkeää tuoda esille tarina sävelletyn kappaleen takaa. Mistä se kertoo ja mihin se on menossa. Biisintekijä tekee päätöksiä hyvin usein tiedostamattaan. (Jarret & Day, 2008, 12 – 13.)

Kuten muissakin taiteenlajeissa, myös säveltämisessä sekä biisinkirjoittamisessa taito ja inspiraatio yhdistyvät luovuudeksi. Puhutaan biisintekijän tietoisuudesta, songwriters consciousness. Tällä tarkoitetaan sitä, että ihmisen mieli, monimutkaisuudestaan huolimatta kykenee erottelemaan ideoita laadullisesti. Hyvistä ideoista syntyy usein kappaleita, joiden tunnelma, muoto ja tematiikka toimivat. Joskus idean huonolaatuisuuden huomaa vasta kappaleen syntymisen jälkeen. Objektiiivinen pohdinta herättää usein kyllästymisen tunteita, jos idea ei olekaan toimiva. (Braheny 1990, 9.)

Jokainen biisinkirjoittaja löytää loppujen lopuksi oman tapansa olla luova ja tuottelias. Tässä esimerkkinä muutamia tyypillisiä säveltäjän työskentelytapoja:

Jotkut säveltäjät toimivat parhaimmillaan paineen alla. Tällöin heille on asetettu jokin aikaraja jolloin sävellyksen tulee olla valmis. Aikaraja ajaa heidät luovaan tunnetilaan, joka pakottaa heidät tekemään kappaleen ja antamaan itsestään kaiken. Tällainen työtapa on usein hedelmällinen, sillä uuterrille ja tuotteliale säveltäjille on työtarjouksia paljon. Olisi suotavaa, että jokainen säveltäjä kokeilisi, miten rajoitettu aikataulu vaikuttaa omaan säveltäjäminään ja sen tapaan työskennellä.

Toiset pitävät taas rauhallisemmasta tavasta säveltää. He keskittyvät vain ja ainoastaan itse prosessiin ja lopettavat vasta, kun kappale on kokonaan valmis. Tämän tyyppisellä säveltäjällä ei ole samaan aikaan muita projekteja. Hän ei anna minkään ulkoisten tekijöiden häiritä työtään, vaan keskittyy häiriöttä saavuttamaan päämääränsä. Hän hioo ja parantelee työtään, kunnes on siihen tyytyväinen ja toteaa sen valmiiksi.

Pätkittäin säveltävillä taiteilijoilla on useita kappaleita yhtä aikaa työn alla. He ovat kylästyneet tai palaneet loppuun jonkun tietyn sävellyksen kohdalla ja aloittavat uuden työn saadakseen tuoreita ideoita ja ajatuksia. Yhtä sävellystä työstetään hetki ja sen jälkeen voidaan palata työstämään toista. Tämän tyyppisen säveltäjän on vaikea pitää yllä mielenkiintoaan yhtä aihiota tai ideaa kohtaan. Ulkoiset häiriötekijät ja niihin tarttuminen auttavat alitajuntaa prosessoimaan itse sävellysprosessia.

Jonkun tietyn viitekehyksen tai projektin sisällä työskentelevät säveltäjät saavat kimmokkeensa ja inspiraationsa palkkiosta tai voisiko sanoa porkkanasta. Säveltäjän tuotteella on tietty tarkoitus ja päämäärä, josta on luvassa palkkio. Ilman tätä innoitusta tämän tyyppinen säveltäjä ei saa mitään aikaan.

Jokaisella säveltäjällä on omat tarpeensa ja vaatimuksensa, jotta luova prosessi voi käynnistyä. Osa voi työskennellä melussa ja ihmispaljouden keskellä. Osa taas vaatii hiljaisuutta, omaa rauhaa, järjestystä ja yksityisyyttä. Jokaisella säveltäjällä on omat rituaalinsa ennen varsinaista sävellysprosessia.

Kaikista rituaaleista, luovuudesta sekä lahjakkuudesta huolimatta jokainen säveltäjä kohtaa blokkeja eli tukoksia. Tukoksella tarkoitetaan vaihetta, jossa säveltäjä tietää, että jotakin on syntymässä, ideoita on olemassa, mutta mitään rehellisesti julkaisukelpoista, taiteellisesti tyydyttävää ei synny. Tavallisten rituaalien läpikäyminen ei auta, ideat tuntuvat jo keksityiltä ja käytetyiltä.

On useita tapoja välttää tai käydä läpi tämä vaihe. Useimmat biisinkirjoittajat kieltäytyvät kohtaamasta asiaa eivätkä ajattele sitä. He sulkevat sen pois tietoisesti. Joidenkin mielestä paras tapa päästä vaadittuun tunnelmaan on kuunnella aisteja herättelevää ja mielihyvää tuottavaa musiikkia. Inspiraatiota voi hakea myös elävästä elämästä, ulkoa kuuluvista äänistä, tuoksuista ja ympäristöstä. (Braheny 1990, 10 – 14.)

4 Improvisaatio säveltämisessä

Halusin nostaa improvisaation ja sen merkityksen sävellysprosessissa esille omana luvunaan, sillä uskon sen olevan merkittävä asia taiteilijan kehittäessä luovuuttaan.

4.1 Improvisaatio

Ajattelemme usein, että improvisaatiota ilmenee vain musiikissa, teatterissa tai tanssissa. Improvisoimme kuitenkin jokapäiväisessä elämässä, esimerkiksi keskustellessamme. Jokaisen kulttuurin oma sanasto ja kielioppi luovat omat kehyksensä keskustelulle, mutta käytämme keskustellessamme lauseita, sanoja ja sanajärjestyksiä, joita ei ehkä koskaan käytetä uudelleen samassa muodossa ja tarkoituksessa. Tämä on improvisaatiota.

Musiikissa improvisaatiolla tarkoitetaan tapahtumaa, jossa soittaja valitsee jokaisessa hetkessä mitä soittaa ja miten soittaa. Päätökset pohjautuvat aikaisempiin kokemuksiin ja sen hetkiseen tunnetilaan. (Sabatella 2000, www).

1960-luvulta lähtien hetkessä eläminen ja näin ollen improvisaatio on herättänyt paljon ajatuksia ja tietoista syventymistä ihmisissä. Se on ollut avain itsensä tutkiskeluun ja

sen merkitys on ollut suuri. Luovan ajattelijan ja hetkessä eläjän elämäntyyli on täynnä riskejä. Improvisoiija seuraa omaa polkuaan, tekee valintoja, jotka saattavat vaikuttaa ulkopuolisille itsekäiltä, kohtaa rohkeasti uusia haasteita, heittäytyy satunnaisten hetkien vietäväksi ja luottaa itseensä. Improvisointi on kuin hyppy tuntemattomaan. Se voi olla pelottavaa, mutta se voi samalla tuottaa mielihyvää, kekseliäisyyttä, huumorintajuja, iloa ja oman itsensä löytämistä. Totuus on, että hyppy tuntemattomaan voi aiheuttaa myös epäonnistumisen tuntemuksia ja pettymyksiä. (Nachmanovitch 1990, 22 – 23.) Näin on myös säveltämisessä. Tärkeintä on omata kyky heittäytyä ja hyväksyä itsensä juuri sellaisena kuin on.

Kaikki luova toiminta, kuten esimerkiksi säveltäminen, kirjoittaminen tai maalaaminen, ovat leikin eli improvisoinnin muotoja. Ilman leikkittelyä oppiminen ja kehittyminen ei olisi mahdollista. Improvisaatio ja leikkittely ovat aina yhteydessä tiettyyn kontekstiin. Merkityksellistä ei ole se, mitä teemme, vaan miten me sen teemme. Improvisaatiossa ilmapiiri voi olla leikkisän tai juhlallisen arvokas. Improvisaatio mahdollistaa kaiken kapasiteettimme ja identiteettimme uudelleen organisoinnin, jotta voimme käyttää niitä ennen näkemättömällä tavalla uudelleen. Improvisaatio ja leikkittely on vapaata tutkimusta, joka samaan aikaan tuottaa tekijälleen puhdasta iloa. Se kuvastaa ihmisen asennetta, henkeä ja tapaa tehdä asioita. (Nachmanovitch 1990, 42 – 43.)

Säveltämisessä improvisaatiota voidaan hyödyntää uusien ideoiden kehittämisessä ja niiden yhteensovittamisessa. Improvisaation avulla pääsemme käsiksi alitajuntaamme, joka käsittää musiikillisen perimämme, aikaisemmat musiikkivaikutteet, musiikillisen minän muodot sekä ympäristömme vaikutukset. Vapaa improvisaatio voi avata luovuudenlukkoja ja vapauttaa säveltäjän innovaatioköyhyyden kahleista.

5 Haastattelun purku

Haastattelun purkaminen tapahtui litteroimalla. Litteroin haastattelun kysymys kysymykseltä. En käyttänyt kaikkea litteroimaani materiaalia, vaan pelkästään sitä materiaalia, joka tuki työni tavoitteita. Tässä luvussa esittelen haastattelukysymykset ja haastattelun vastaukset käyttäen myös suoria lainauksia.

5.1 Kappaleen synty

Mistä syntyy kappaleen ensimmäinen idea? Millainen on hyvä teksti tai runo?

Kähärän kappaleiden ensimmäinen kimmoke on teksti tai runo. Runot ovat olleet hänelle tärkeitä ihan pienestä pitäen. "Ennen kuin aloitin viulunsoiton, sävelsin lauluja mummolan uruilla. Rallattelin, se oli kuin mikä tahansa leikki lapsena. En muista kaikkea, mitä lauleskelin ja sävelsin, ei siinä ollut mitään kummallista. Se oli lapsena hyvin luonnollista. Kun aloitin viulunsoiton, en enää säveltänyt. Säveltäminen jäi. Myöhemmin soitin pianoa, mutta en säveltänyt vielääkään, improvisoin korkeintaan. Pianosta tuli soitin, jolla tapailla jazzstandardeja, joita äitini kuunteli minun ollessani pieni. Kun aloin sovittamaan biisejä lauluyhtyeelle, klassisen musiikin aiheuttamat kahleet tai lukot alkoivat avautua. Tarve säveltää lähti siitä oivalluksesta, että kappaleen voi sovittaa uudelleen. Lähdin säveltämään lastenteatteriin pyynnöstä ja olen sillä tiellä edelleen. Matka on kulkenut sovittamisen kautta säveltämiseen, mutta tekstin kautta biisin tekemiseen," Kähärä toteaa.

Runot ovat minulle kutsumus sekä intohimo. Suuri innoittaja säveltämiseen. Jos olisin ollut itse runoilija, voi olla että olisin alkanut säveltämään omia tekstejäni.

Säveltäminen on Kähärän mielestä parhaillaan hyvin helppoa, jos se innoittaa säveltäjäänsä. Haastattelijana huomaa säveltäjän itsekritiikin nostavan päätään kun kysyn, miksei hän itse kirjoita runoja. "Koen etten koskaan itse saavuttaisi sitä tasoa runoilijana, sillä maailma on hienoja runoja täynnä," Kähärä naurahtaa. "Kirjoittaminen vie paljon aikaa ja tuntuu puurtamiselta, kun taas säveltäminen ei. Säveltäminen on intohimo, kun kirjoittaminen taas on terapiaa," hän toteaa.

Kähärä kuulee runon melodian aina ihmisäänenä. Monien instrumenttien taitajana hän ei lähtökohtaisesti kuule säveltämäänsä melodiaa kuitenkaan minään muuna instrumenttina, sillä laulajuus on osa häntä. Kähärä säveltää laulaen, pianonsa ääressä.

"Hyvä teksti liittyy jollain tavalla säveltäjän omaan kokemusmaailmaan tai jo aikaisemmin koettuun tunteeseen. Runoihin joihin tarttuu liittyy jokin tuttuuden tunne. Tartun nopeasti runoihin, jotka koskettavat omia tuntojani. Iloisiin tunteisiin, surullisiin tuntei-

siin ja jopa menetyksiin. Liikutaan aika tavalla ääritunteissa, ns. harmaata aluetta ei oikeastaan löydy. Jotkut runot eivät vain kosketa. Hyvä runo sisältää selkeästi jonkin tarinan. Hyvä runo on melkein kuin elokuva. Tunnelma on tärkeä,” Kähärä pohtii syvälyliseen sävyyn.

Olipa runoilija elävien kirjoissa tai maahan kuopattu Kähärä uskoo, että hän on aina oikeilla jäljillä säveltäessään runoa. Silti se aiheuttaa jossakin määrin paineita, mitä runoilija itse miettisi Kähärän sävellyksestä. Usko omaan tekemiseen ja sen onnistumiseen on kuitenkin suunnattoman vahva. Itse runo kuitenkin pakottaa sävellyksen ulos säveltäjästä. ”Runo vetää sävellyksen ulos säveltäjästäan,” Kähärä toteaa aivan kuin se olisi maailman luonnollisin asia. Hän kokee toimivansa ikään kuin välittäjänä ja viestinviejänä, ei niinkään henkisessä mielessä, mutta konkreettisemmalla tasolla. Tarinan ei tarvitse olla tarina alusta loppuun kuten balladeissa. Hyvä runo tai teksti on hänen näkökulmastaan moniulotteinen ja aukeaa eri tavalla jokaiselle lukijalleen.

Hyvin hieno teksti, missä ei ole varsinaisesti tarinaa eikä paljon sanojakaan on J. Karjalaisen kirjoittama teksti *Villejä Lupiineja*. Se on kuin iso elokuva. Hyvin vähän sanoja, mutta iso tarina.

Suomenkielinen runo on Kähärän mielestä helpompi hahmottaa. Suomalainen runo aukeaa nopeammin. Hän säveltää itselleen musiikkia englannin kielellä, se on haastavampaa. Kriittiseksi hän heittäytyy silloin, jos kappale ei jostakin syystä toimi, laulujen tulee istua säveltäjälle itselleen. Muulla tavoin kieli ei vaikuta teknisesti hänen säveltämiseensä. Kähärä kertoo olevansa kriittisempi, kun hän säveltää itselleen. ”Kappaleeni ovat kuitenkin tarkoitettu kaikkien laulettaviksi. Itselläni ei ole tarvetta laulaa kaikenlaisia lauluja, jos huomaan, että ne eivät istu minulle,” hän toteaa.

5.2 Persoonallisuus säveltämisessä

Luotatko intuitioon säveltämisessä? Mitä se tarkoittaa käytännössä?

Vastauksena kysymykseeni Kähärä siteeraa ystäväänsä Kirmo Lintistä: säveltämisessä ei ole mitään mystistä. Siinä vain istutaan pianon ääreen ja aletaan töihin. Se on myös biisikohtaista. Säveltäjänä Kähärä uskoo ensimmäiseen ideaan, jos se on vahva. Yleensä ensimmäisen idean luo runon tunnelma. Se voi myös olla melodia, harmonia tai

rytmikin. Yleensä se on kuitenkin tunnelma, joka syntyy, kun istutaan pianon ääreen ja otetaan sävellettävä runo esille. Joskus Kähärä saattaa improvisoida ja leikitellä ideoilla. Joskus sävellys tulee kuitenkin välittömästi, kuten esimerkiksi *Aurinkolaulu*, jonka Kähärä sävelsi lauluyhtye Rajattomalle.

Nykyään Kähärä nauhoittaa itseään säveltäessään, sillä joskus säveltäminen katkeaa, ja ajatus saattaa kadota. Tosin hän uskoo vanhakantaisesti siihen, että jos ajatus katoaa, ei se niin hyvä ollutkaan. Hän saattaa palata kappaleen alkuun ja kelailla sitä hetken ja jatkaa vasta sitten eteen päin. "Dramaturgia on jo päässä, kun alan säveltämään, joten harvoin jään väkisin vääntämään kappaletta," Kähärä tuumii. Sovittamisen ja säveltämisen ero on hänelle selkeä. Sovittaminen on vääntämistä. Jos jonkun runon säveltäminen katkeaa ja loppu ei aukea, hän siirtyy seuraavaan ja jatkaa keskeneräistä sävellystään seuraavana päivänä. Joskus juna pysähtyy kokonaan. Mutta hyvin harvoin eikä se tunnu säveltäjää itseään paljoa hetkauttavan. Sen seurauksena, että erään biisin kirjoittaminen tyssäsi, on syntynyt yhteistyötä, jossa kappaleen A-osan on säveltänyt hänen kollegansa ja B-osan on säveltänyt Kähärä itse. "Ei ole oikein runoa kohtaan, että siihen väännetään väkisin sävellys," hän sanoo ja kuulen hänen äänessään rakkauden runoutta kohtaan.

Runo ohjaa sen, miten melodia muotoutuu. Joskus hänen on pitänyt miettiä, miksi jokin kappaleen kohta on niin vaikea laulaa. Syy on löytynyt esim. harmoniasta. Sointu tarvitsee esim. lisäsävelen tukeakseen laulajan laulamaa melodiaa. Kähärä ei erikseen testaa melodioidensa toimivuutta jollakin muulla instrumentilla. Intuitio sanelee paljon, ei ole tarvetta tarkistella melodian toimivuutta, jos se sävellysprosessin aikana tuntuu hyvältä. Kun keskustelemme luovuuden loppuun palamisesta ja niiden syistä, Kähärä toteaa, että ns. blokkeja tulee usein niille, jotka tekevät tekstinsä itse. Siinä työn määrä kaksinkertaistuu. Itsekritiikki ja paineet kasvavat.

Nykyään, kun Kähärä hankkii leipätyönsä muualtakin kuin säveltämisestä, riittää että hän istuu pianon ääreen ja alkaa säveltää. Ideoita on kertynyt varastoon ja ne on päästettävä ulos. Kähärä säveltää edelleen nuottipaperia ja kynää käyttäen. "Toistaiseksi ei ole inspiraatiota tarvinnut hakea mistään." Tilaustyötä tehdessä joudutaan kuitenkin miettimään, kenelle sitä tehdään ja minkä vuoksi. Kähärän mielestä kappaleesta ei kannata säveltää liian vaikeaa, sillä silloin se yleensä jää vain kantaesitykseen. Hä-

nen tarkoituksenaan ei ole säveltää koskaan liian helppoja tai liian vaikeita biisejä. Runo sanelee sen, mihin kappale on menossa.

Miten luonnehdit itseäsi säveltäjänä?

Kähärä kertoo olevansa impulsiivinen. Päivänselvää on myös se, että hän on tuottelias säveltäjä, joka kertoo siitä, että hän on myös uuttera ja aikaansaava. Kun kysyn häneltä onko hän säveltäjänä pedantti, vastauksena on hetken hiljaisuus.

Sävellysvaiheessa en ole pedantti, mutta kappaletta harjoitettaessa saatan olla pedantti. Kun laulaja opettelee kappaletta se tulisi opetella oikein, niin kuin se on kirjoitettu. Sen jälkeen annan laulajalle taiteellisen vapauden. Sana pedantti kalskahtaa korvaani hieman negatiiviselta. En kuitenkaan koe olevani pedantti, sillä haluan antaa vapauksia. Vedän suuria linjoja säveltäessä. Piperrän yksityiskohtia vasta sovittamisvaiheessa.

Miten impulsiivinen luonteesi vaikuttaa säveltämiseesi?

Kähärän luonteenpiirteitä on helppo kuvailla, koska hän on niin avoin. Kysyessäni häneltä onko hän impulsiivinen, saan vastaukseksi sen, mitä odotinkin. Hän on impulsiivinen ja elää hetkessä säveltäessään.

Vaikuttaa paljonkin. Haltioitumisen kautta syntyy ensimmäinen impulssi säveltämiseen. On vaikea pysyä housuissaan, koska hieno teksti ansaitsee tulla kuulluksi.

Paljonko sävellät persoonallasi?

Kähärän toteaa yksioikoisesti, että säveltää persoonallaan hyvin paljon. On selvää, että värikkään ja eloisan naisen piirteet ovat kuultavissa hänen kappaleissaan. Itse kuulen niissä myös levollisuutta, itsevarmuutta, luottamusta ja vapaan sielun. Olenko väärässä? "Jos nuottipaperista, johon olen säveltänyt kappaletta, paljastuisi kuva minusta, siellä olisi heijastuksia suurista runoilijoista, jotka ovat vaikuttaneet minuun persoonana, kuten esimerkiksi Arto Melleri, jonka runoja olen säveltänyt paljon. Heijastuksia näkyisi myös vanhemmistani ja perheestäni. Heijastuksia siitä, kuka minä olen, mistä tulen ja ketkä ovat vaikuttaneet persoonaani," Kähärä vastaa.

5.3 Improvisaation merkitys sävellyksprosessissa

Miten improvisointi vaikuttaa säveltämiseen?

Improvisoinnilla on Kähärän mielestä huomattavasti vaikutusta säveltäessä varsinkin silloin, kun säveltäjä kärsii luovuuden lukoista eikä saa sävellettyä kappaleitaan auki. Tähän hänellä on olemassa tehokas ja mielestäni hyvin mielenkiintoinen sekä hauska konsti. Hän kehottaa valitsemaan kahdeksan tekstiä tai runoa. Niistä tulee tehdä konsertti, joka nauhoitetaan. Tekstit sävelletään teksti kerrallaan, siinä hetkessä improvisoiden. Konserttia ei saa keskeyttää. Nauhoitettu konsertti kuunnellaan myöhemmin. Kähärän mielestä konsertin kuunteleminen vaatii itseironiaa sekä rohkeutta. ”Suurin osa taltioidusta konsertista on yleensä käyttökelvotonta materiaalia, mutta idea onkin siinä, että sieltä saattaa löytyä jokin B-osa tai jokin timanttinen fraasi, josta syntyykin yllättäen kokonainen kappale,” hän selittää innostuneena.

Improvisaation avulla ihminen säveltää paljon sellaista, mikä kertoo hänen musiikkimenneisyydestään. Sellaista mitä ei vielä saa sävellettyä ulos mitenkään muutoin kuin improvisaation avulla. Jotkut säveltäjät voivat miettiä liikaa. Tämä kertoo Kähärän mukaan myös siitä, että mielessämme on paljon tiedostamatonta kapasiteettia säveltämiseen, jota houkutellaan esiin improvisaation avulla.

Vaikuttaako tilaustyö ja sen deadline säveltämiseen?

Yleensä Kähära saa valita tilaustoihinsa tekstit itse. Esimerkiksi silloin, kun hän säveltää kuoroille tai lauluyhtyeille. Teatteriproduktioissa on valmiiksi kirjoitetut tekstit. Säveltämiseen ei vaikuta se, että kyseessä on tilaustyö, jolla on deadline. Sovittamisessa aikataulut ja niiden ajoittainen niukkuus tulevat selkeämmin esille.

Kähära ei ole aina tyytyväinen antaessaan tilaustyönä tehdyn sävellyksensä eteen päin, sillä sovitusvaiheeseen hän olisi voinut omien sanojensa mukaan käyttää vielä enemmän aikaa. Aika on hänelle rajallinen käsite. Jos hän on esimerkiksi sovittanut jotakin sinfoniaorkesterille, niin myöhemmin sovitusta kuunnellessa saattaa käydä ilmi, ettei hän ole saanutkaan ulos sitä sointiväriä, jonka olisi halunnut. Aika ei ole riittänyt sen viimeistelyyn, sillä monitaiturikaan ei voi osata aivan kaikkea. ”En ole opiskellut niin

paljon sovittamista. Ei ole rutiinia. Sovitan myös paljon intuitiolla. Silloin sovitus voi mennä syteen tai saveen,” Kähärä selventää.

5.4 Koulutus ja säveltäminen

Onko koulutuksesi Sibelius-Akatemian jazz-osastolla vaikuttanut säveltämiseesi?

Säveltäminen ja sovittaminen avautui Kähärälle entistä enemmän Sibelius-Akatemiassa jazzmusiikin kautta. Koulutus ei ole kuitenkaan vaikuttanut hänen tapaansa kirjoittaa melodioita. Jazzsävytteisiä kappaleita on syntynyt jo aikaisemminkin. Suurimpia vaikuttajia hänen musiikkimenneisyydessään ovat olleet Earth, Wind & Fire, Keith Jarrett, Manhattan Transfer, Joni Mitchell, Tšaikovskin baletit *Joutsenlampi* ja *Pähkinänsärkijä*, musikaaleista *Sound Of Music* sekä klassisenmusiikin puolelta Sibeliuksen viulukonsertot. Jazzvaikutteiden lisäksi lyyriset muodot ovat vaikuttaneet hänen säveltäjyyteen sekä luonnollisesti rakkaus jazzmusiikkiin.

Kaikki nämä vaikuttajat ovat seuranneet Kähärää hänen säveltäjän urallaan. ”Koulutukseni auttoi minua kuuntelemaan musiikkia uudella tavalla. Opin myös laulamaan. En voi kuitenkaan sanoa, että se olisi antanut selkeästi vaikutteita tapaani säveltää,” hän tiivistää.

5.5 Sävelletyn kappaleen laatu

Miten arvioit biisin aineksen ja sen hyvyyden?

Palaatko koskaan säveltämiisi kappaleisiin uudelleen muuttaaksesi niissä jotakin?

Kähärälle on selkeästi tärkeää kappaleen tunnelma ja se luonnollisesti vaikuttaa kappaleen laatuun. ”Kun sävellettävä teksti ja melodia kohtaavat, silloin tietää, että kappale toimii. Onnistuneet biisit herättävät myös paljon tunteita, itkua ja naurua. Säveltäessä annetaan myös kaikkien tunteiden tulla ulos, se luonnollisesti vaikuttaa kappaleiden onnistumiseen. Naivilla tavalla koen olevani viestinviejä niille runoilijoille, joiden runoja sävellän.”

Kähärä kertoo palaavansa kappaleeseen vain silloin, jos se on jäänyt hänen mielestään kesken. Kähärä säveltää runon kronologisessa järjestyksessä. Hän kertoo, että on käynyt kerran niin, että erään runon sävellystyö lähtikin liikkeelle kertosäkeestä, jolloin kappale jäi kesken, sillä hän ei pystynyt säveltämään A-osaa enää B-osan jälkeen, koska järjestys oli käänteinen. "Onpa mielenkiintoinen asia," Kähärä toteaa pohtiessaan tapaansa säveltää runon kliimaksiosa eli B-osa vasta myöhemmin. Kappaleen loppu on siis sävelletty, mutta alku on jäänyt säveltämättä.

Jos kappale on Kähärän mukaan valmis, siihen palataan uudelleen ainoastaan sovitusta mielessä. Hetken päästä Kähärä ottaa sanansa takaisin ja tuumailee: "Mielenkiintoinen kysymys! Olen tehnyt uudelleen kappaleen näytelmään *Häräntappoase*, jonka sävelsin 20-vuotiaana. Kappale oli silloin hyvä, mutta se ei kestänyt enää tätä päivää, ja se on tehty nyt uusiksi," hän naurahtaa. Hänen mielestään hänen kokemattomuutensa säveltäjänä paistoi läpi tässä kyseisessä kappaleessa. Arkistoista löytyi myös kappaleita, joista Kähärä toteaa kunnioittavaan sävyyn, että ne eivät ole yhtään sen parempia tai huonompia kuin tänäkään päivänä hänen tekemänsä sävellykset, vaikka ovatkin 25-vuoden takaa.

Miten arvostat säveltämisen elämässäsi?

Kuten muillakin tuottelijailla ja menestyneillä muusikoilla ja säveltäjillä, myös Kähärällä on käsissään paljon töitä sekä arki, jonka pyörittäminen vaatii oman osansa. Priorisoinnin merkitys kasvaa ja aikaa intohimolle sekä kutsumustyölle voi olla vaikeaa löytää. Tuotteliaisuutensa vuoksi arvioin hänen kuitenkin antavan säveltämiselle aikaa.

Säveltäminen on turvallisimpia asioita elämässäni. Sen ääreen haluaa aina haikautua. Vapaasti säveltämistä en koe työkseksi.

5.6 Ongelmat sävellysprosessissa

Oletko kohdannut ongelmia säveltämisessä? Miten ratkaiset ne?

Kähärän mukaan ongelmaksi on saattanut koitua jokin tilaustyö, johon on pyydetty esimerkiksi nopeaa tempoa, vaikka teksti ei kuitenkaan anna säveltäjälleen mitään im-

pulssia nopeasta temposta. Silloin joudutaan käymään hieman keskusteluja kappaleen roolista. Säveltäjä säveltää sen tiettyyn tempoon ja sovitusvaiheessa yritetään sovittaa sitä mahdollisuuksien mukaan nopeammaksi.

5.7 Suomalainen nainen säveltäjänä

Miten näet suomalaiset naiset säveltäjien roolissa?

Mikä sinusta on tehnyt naisena vahvan säveltäjän?

Kähärän mielestä nykyajan nuorilla on parempi itsetunto. Enää ei ole mitenkään kummallista, että tytöt menevät rumputunneille. Tänä päivänä naissäveltäjiä on tuplasti enemmän kuin ennen. Siitä huolimatta naiset ovat yleisesti ottaen arempia. "Luotan kohtaloon. Siihen, mihin tie vie," hän lausahtaa yllättäen. Musiikki on ollut aina Kähärälle luonteva asia hänen elämässään. Pienen kylän tyttönä hän on ollut aina hyvin itsenäinen. Kähärän mukaan myös persoona vaikuttaa paljolti siihen, kuinka vahva hän on. "Lähdin jo hyvin nuorena pois kotoa. Omat asiat ovat tulleet paljon henkilökohtaisemmaksi aikaisessa vaiheessa," hän pohtii hyvin avoimeen sävyyn.

"Jos minua on pyydetty säveltämään laulu, niin minä sävellän laulun. Säveltämisessä on kohdallani ollut enemmän kyse käytännöstä kuin mystiikasta. Se on ollut luonnollinen osa elämää. Tietyt heikkoudet näkyvät kuitenkin vahvuutena. Kun ihminen menettää jotakin niin sillä, mitä on jäljellä tulee suurempi merkitys. Koen saavani vahvuutta runoudesta. Se on kantava voima," Kähärä toteaa mielestäni hyvin liikuttavasti.

6 Yhteenveto haastattelusta

6.1 Taustaa

Valmistauduin haastatteluuni lukemalla Kähärästä aikaisemmin julkaistuja haastatteluja, joissa pääpaino oli musiikissa ja sen säveltämisessä. Kuuntelin myös hänen tuotantaan mm. *Anna-Mari Kähärän Orkesteri*, joka oli hänen ensimmäinen soololevynsä ja valmistui vuonna 2005. Haastatteluni avulla halusin pureutua kunnianhimoisesti sy-

vemmälle hänen tapaansa työskennellä säveltäjänä. Halusin esittää kysymyksiä, joihin vastatessaan hän joutuisi pohtimaan tunnetasolla ja syvällisemmin omaa biisintekijyytään. Jos onnistuisin kysymysten laatimisessa, hän voisi itsekkin oivaltaa jotakin uutta omasta tavastaan työskennellä tai kenties löytää syitä siihen, mistä hänen säveltäjätuaalinsa ovat peräisin.

Minulla oli vahva tunne siitä, että Kähära ei ole ihan tavallinen säveltäjä, jos säveltäjäistä ja luovuuden parissa työskentelevistä voidaan sellaista käsitettä edes käyttää. Uskomukseni oli, että hän ei liioin mieti mitä työkaluja säveltämisen eri vaiheissa käyttää, vaan hän säveltää tunnepohjalta.

Haastattelun tarkoituksena oli tuoda esille hänen luonnettaan ja säveltäjäprofiiliaan. Tarkoitukseni oli ottaa selvää, mitkä tekijät saavat hänestä ulos ennenkuulumattoman hienoja sävellyksiä, joissa kenellekään ei jää epäselväksi, että hän ottaa myös riskejä ja on rohkea.

Tutkiessani Kähären taustoja huomasin, että säveltäessään hän tekee hyvin epätavallisia valintoja, jotka ovat kappaleen menestymisen kannalta riskaabeleita. Halusin selvittää, ovatko nämä ratkaisut tietoisia. Kähära luottaa intuitioon säveltäessään sekä siihen, että runo ja teksti ohjaavat kappaleen syntyä. Näin ollen hänen ratkaisunsa eivät ole tietoisia, työkalumaisia ratkaisuja, vaan ennemminkin tunteen sanelemia.

6.2 Tulkintaa

Runojen merkitys on Kähärelle hämmentävän suuri. Ne herättävät hänessä vahvoja ja kokonaisvaltaisia tunteita, joista todisteena ovat hänen sävellyksensä. Hänen avoimuutensa ja kyky näyttää tunteita surusta ylimpään riemuun ja nauruun ovat poikkeuksellisia. Näen itse hänet hyvin rohkeana ja avoimena heittäytyjänä. Uskon, että ihminen, joka uskaltaa nauraa itselleen, surra surun hetkellä ja iloita onnen osuessa kohdalle, seisoo häpeilemättä omilla jaloillaan. Siinä hetkessä ei ole tarvetta epäillä itseään, ei työnsä tekijänä eikä yksilönä tässä maailmassa, jossa elämme. Hän ei peittele säveltäessään, vaan sallii tunteiden tulla ja mennä. Ikään kuin hänen sisimmässään olisi tuolloin avoimien ovien päivä. Tällainen tapa työskennellä on varmasti antoisa ja oivalluksia täynnä. Antautuminen ja itsensä hyväksyminen oman työnsä äärellä opettaa ihmiselle

häneistä itsestään hyvin paljon. Näin ollen ihminen voi nauttia siitä, mitä tekee, ja säveltää puhtaasti rakkaudesta musiikkiin ja runouteen.

Liikutuin keskustellessamme Kähärän nuoruus vuosista Kuopiossa. Hän oli lähtenyt kotoaan jo suhteellisen nuorena, hakeutunut teatterin pariin ja teki työtään, sitä mitä osasi ja mikä oli hänen intohimonsa. Hän sävelsi kappaleen, jos sitä pyydettiin. Kähärän ilmeistä, eleistä ja sanavalinnoista voin aistia terveen itsekunnioituksen. Samaan aikaan hän on hyvin nöyrä musiikin ja runouden voiman edessä. Usko omaan itseensä on vahva. Uskon, että jossakin hänen alitajuntansa syövereissä se on ollut sitä aina. Olisiko hän pärjännyt näin hyvin ilman uskoa itseensä?

Puhuessamme improvisoinnin merkityksestä oivalsin itse jotakin, mitä en ollut aikaisemmin ajatellut. Musiikkimenneisyytemme on näkyvissä ja kuultavissa improvisoidessamme. Meissä on paljon tiedostamatonta kapasiteettia, jota emme osaa käyttää ellemmme houkuttele sitä esiin.

Kähärän leikkimielisyys ja kyky heittäytyä näkyy lavalla esiintyessä tilannekomiikan muodossa. Hän tarttuu luonnolliseen tapaan esimerkiksi keikalla tapahtuneeseen virheeseen ja tekee siitä hienostuneesti improvisoiden komiikkaa ja saa yleisön nauramaan. Hän siis elää hetkessä ja osaa heittäytyä sen vietäväksi. Se on yksi osa hänen persoonaansa. Haastattelun aikana käy ilmi muitakin luonteenpiirteitä, jotka nostavat päätään sävellysprosessissa. Hän on impulsiivinen, huumorintajuinen, avoin, rehellinen, herkkä, vahva, utelias ja työteliäs.

On selvää, että meidän jokaisen aiemmat elämäkokemuksemme vaikuttavat siihen, kuka ja keitä olemme tänä päivänä. Jokaisen polku on erilainen. Joku toinen on ollut onnekkaampi kuin toinen. Haastattelun aikana käy ilmi, että Kähärällä on ollut suuria menetyksiä elämässään. Hän on aikuistunut hyvin varhaisessa vaiheessa, mikä näkyy itsenäisyytenä ja vahvana, anteeksipyytelemättömänä olemuksena musiikista puhuttaessa. Hän on osannut kääntää vaikeudet vahvuudeksi. Selvää on, että runoudesta hän on saanut paljon voimaa ja eheyttä.

Tekemäni haastattelu avasi minulle tämän uskomattoman hienon säveltäjän persoonaa enemmän kuin osasin odottaakaan. Persoonaa, joka näkyy vahvasti hänen työssään, sen laadussa ja onnistumisissa. Se on vaatinut kovaa työtä ja päättäväisyyttä. Häntä ja hänen vahvuuttaan voi vain ihailia.

Koin onnistuneeni myös omassa roolissani haastattelijana. Osasin esittää kysymyksiä, joita haastateltava joutui pohtimaan syvällisemmin, improvisoin kysymysten ja jatkokysymysten asettelussa sekä sain osakseni kiitosta mielenkiintoisesta haastattelusta!

7 Pohdinta

Työn tavoitteena oli pohtia lähdekirjallisuuden ja tekemäni haastattelun pohjalta, miten persoonallisuus ja luovuus voivat vaikuttaa säveltämiseen tai laulunkirjoittamiseen. Työn tavoitteena oli dokumentoida samalla Anna-Mari Kähärän biisintekijyyttä sekä pohtia omaa tapaa säveltää ja kirjoittaa kappaleita.

Oletukseni oli, että kuka tahansa voi säveltää ja luoda uutta sävellysprosessin aikana. Jokaisella on siihen oikeus ja jokaisen tulisi niin tehdä, jos säveltäminen ja musiikin luominen tuottaa iloa ja mielihyvää. Lähtökohtana oli uskomus, että onnistuneet sävellykset vaativat tunteen paloa itse tekemiseen, luottamusta omaan intuitioon. Vahva teoriapohja ja soittotaidot varmasti tukevat prosessia, mutta eivät ole välttämätön asia biisin onnistumisen kannalta.

Halusin haastatella tätä työtä varten ennen kaikkea kokenutta laulajaa ja lauluntekijää, koska itse laulajana ja muusikkona koen biisintekijyyteni olevan vielä hyvin alussa. Halusin saada selville, ovatko omat tapani säveltää ja työstää biisejä olleet lainkaan samansuuntaiset kuin laulaja-lauluntekijällä, joka on rautainen ammattilainen ja edennyt urallaan pitkälle.

Määritellessäni lähdekirjallisuuden avulla säveltäjä käsitettä, huomasin ajattelevani, etten pidä itseäni säveltäjänä. En pidä itseäni säveltäjänä tai lauluntekijänä vieläkään. Koen silti säveltämisen tarpeen ja sisäisen halun luoda jotakin uutta hyvin vahvana. Se

saa minut uskomaan, että tulevaisuudessa haluan säveltää ja olla luova. Olen siis oikealla tiellä.

Haastatellessani Kähärää huomasin, että hänen tarpeensa säveltää on huomattavasti suurempi. Säveltäminen on hänelle kutsumus, elämäntapa. Säveltämisen helppous näkyy hänessä tuotteliaisuutena. Kähärän on helppo istahtaa pianon ääreen ja säveltää runo tai teksti, joka puhuttelee, sillä säveltäminen on asia, jonka ääreen hän kokee tarvetta asettua.

Tehdessäni tätä työtä, oivalsin selkeämmin, kuinka musiikkimenneisyytemme ja kulttuuritaustamme vaikuttaa hyvin vahvasti ja tiedostamattomasti itse sävellysprosessiin. Sillä mistä me tulemme, ketkä ovat meidät kasvattaneet ja millaisessa ympäristössä olemme kasvaneet, on valtava vaikutus. Myös sillä on merkitystä millaista musiikkia olemme kuulleet vanhempiemme toimesta, kuinka ulkoiset tekijät ovat vaikuttaneet musiikkimakuumme ja siihen mitä kuuntelemme.

Meillä jokaisella on oma taustamme, lähtökohta, josta tulemme ja johon emme ole voineet liioin vaikuttaa. Musiikillinen identiteettimme ja musiikkiminämme on saanut vaikutteita menneisyydestämme. Persoonallisuutemme eri piirteet ovat näkyvissä arkielämässä ja kanssakäymisessä ihmisten kanssa. Ne ovat vahvasti esillä myös säveltäessämme. Tästä kertovat jo edellä mainitsemani erilaiset rituaalit, joita jokaisella biisintekijällä on. Nämä rituaalit kertovat jotakin olennaista säveltäjän persoonasta. Lauluntekijöiden tulisi jo hyvin aikaisessa vaiheessa yrittää löytää oma äänensä ja tapansa säveltää kuten Kähära on tehnyt. Oman äänensä löytäminen vaatii kuitenkin rohkeutta olla avoin itseään kohtaan. On uskallettava myöntää olevansa ikuinen oppija. On uskallettava kohdata tunteita, joiden olemassaolosta ei ole ollut tietoa. On otettava riskejä ja osattava oppia virheistään.

Olen ymmärtänyt tätä työtä kirjoittaessani, että sävellysprosessille on annettava aikaa, vaikka biisi syntyisikin melkein ensimmäisellä kerralla, läpisävellettynä. Haastattelun ja lähdekirjallisuuden avulla sain vahvistusta sille ajatukselle, että minun tapani säveltää intuitiolla ja tunteella on yhtä oikein kuin tapa, jossa käytetään erilaisia työkaluja, matemaattista ajattelua ja ongelmanratkaisua.

Työni tietoperustassa selvitin luovuuden ja persoonallisuuden vaikutuksia säveltäjyyteen. Päälimmäiseksi asiaksi nostan tässä pohdintaosiossa riskien ottamisen sekä improvisaation merkityksen säveltämisessä. Kähärän säveltämää materiaalia tarkastellessani huomaan hänen tekevän hyvin yllättäviä ratkaisuja niin harmonian kuin melodiankin säveltämisessä. Samalla voin aistia leikkisiä melodiakuljetuksia tai rytmisiä aihioita, jotka puhuvat vahvasti improvisaation puolesta. Kähärän ammattitaidon takaa löytyvät nämä molemmat piirteet; uskallus ottaa riskejä niin älyllisesti kuin emotionaalisesti, kyky improvisoida, leikkiä äänillä, leikitellä ilman liiallista kritiikkiä, joka taas puolestaan tappaa luovuuden. Hänellä on myös kyky nauraa itselleen, olla humoristinen ja valloittava. Hänellä on pitkäjännitteisyyttä tehdä paljon töitä intohimonsa eteen, joka on säveltäminen. Kähära totesi antamassaan haastattelussa, että toistaiseksi ei ole tarvinnut hakea mistään inspiraatiota. Hänen luovuutensa kukoistaa, sillä hän ei yritä peitellä tunteitaan, kokemuksiaan, menneisyyttään, sitä kuka on ja mitä hän tuntee. Uskon, että ihmisen avoimuus ennen kaikkea itseään kohtaan kehittyy ajan myötä ja sävellysprosessin aikana, mutta persoonallisuutemme piirteet vaikuttavat siihen, kuinka käsittelemme tätä asiaa ja kuinka nopeasti kehitys meissä tapahtuu.

Improvisaation avulla voidaan opetella hetkessä elämistä ja siihen tarttumista. Se ei ole helppoa, sillä emme osaa ennakoida, mitä on tulossa. Itsekritiikin määrä kasvaa ja alamme kontrolloida tietoisesti, mitä annamme itsestämme. Uskon, että tämän kaltaisen pelon kumoaa vain suuri halu kokeilla ja luoda jotakin uutta ja ihmeellistä omasta sisimmästään. Liiallinen itsekritiikki ja kriittisyys on myös omalla tavallaan yksi persoonamme piirteistä, jonka kanssa jokainen luova taiteilija tasapainoilee. Tämä näkyy tavalla tai toisella säveltäjyydessä. Säveltäjä ei hyväksy mitä tahansa ääniä nuottipaperilleen, jos ne eivät kuulosta hyvältä. Terve itsekritiikki johtaa yleensä muutoksiin tekeillä olevassa tuotteessa. On kuitenkin oleellista tiedostaa oman luovuuden kannalta, missä sävellysprosessin vaiheessa olisi syytä hiljentää kritiikin ääni ja vain säveltää. Liiallinen itsekritiikki johtaa usein luovuuden tukahtumiseen. Tämänkin kertoo säveltäjän persoonasta jotakin. Improvisaatiolla on luovuuden tukoksen avaamisessa suuri merkitys. Se vapauttaa ja muistuttaa meitä siitä, että mielikuvitus ja luovuus ovat yhä tallella eikä säveltäjän kynän tarvitse sammua lopullisesti.

Tässä kirjoittaessani huomaan, että olen tehnyt omaa sävellystyötäni ilman näitä piirteitä. Melkein tapoin haluni säveltää liiallisella itsekritiikillä. En ole osannut nauraa huo-

noille ideoille, vaan vaatinut itseltäni liikaa, asettanut riman liian korkealle. Olen myös tehnyt varmoja valintoja välttämättä riskejä, jos puhutaan säveltämieni kappaleiden muodosta ja tematiikasta. Olen onnistunut kuitenkin aina luomaan tunnelman, jonka saavutan ennen kuin alan säveltää tekstiäni. Luotan tähän tunteeseen ja tunnelmaan, siihen, että se kantaa ja vien sitä eteenpäin.

Tietoisuus siitä, mitkä ideat ovat tarpeeksi hyviä sävellettäviksi, vahvistuu ajan myötä. Kähärä kertoo luottavansa ensimmäiseen tunnelmaan ja tunteeseen, intuition ja antaa sen viedä läpi koko prosessin. Hänkin on varmaan onnistunut kehittämään itseään siinä, mihin ideaan tai tunteeseen kannattaa tarttua ja mihin ei. Alitajuntamme prosessoi kuitenkin koko ajan sitä, mitä on tekeillä. Vaikka syömme tai luemme lehden säveltämisen välissä, voimme palata työmme ääreen ja jatkaa sitä. Tietoisuus omasta tekemisestä kasvaa ja saa vahvistusta.

Useassa lukemassani lähdekirjallisuudessa painotettiin sävellyksen tehtävän merkitystä. Olin aina ajatellut, että säveltämieni kappaleiden tehtävä on miellyttää minua itseäni ja omaa persoonaani. Jos olen itse tyytyväinen, kappale varmasti miellyttää muitakin kuulijoita. Vasta tätä työtä kirjoittaessani ymmärsin sävellyksen funktion moninaisuuden. Biisintekijänä annan itse kappaleelleni jonkin merkityksen, jokainen kuulija antaa omansa.

Arvioidessani tämän työn vaikutuksia biisintekijyyteeni huomaan, että olen ollut liian ankara ja kapeakatseinen itseäni kohtaan. Juuri nämä asiat ovat aiheuttaneet ajoittain luovuuteni tukahtumisen. Luovuus voi tukahtua myös silloin, jos ei tiedä, millainen säveltäjäminä ja persoona itse on. Kähärää haastatellessani ymmärsin, että myös aika ja kokemus kasvattavat persoona. Ihmisen persoonallisuus kaikkine vivahteineen saa näkyä ja kuulua. Koin onnistuneeni työssäni, sillä biisintekijyys saavutti kohdallani konkreettisemmän ja tiedostetumman tason. Löysin myös keinoja, jolla voin kehittää ja yllä pitää persoonallisuuttani sekä luovuuttani.

Biisintekijyydessä luovuus, persoonamme ja aikaisemmat kokemuksemme yhdistyvät voimavaraksi, joita joko osaamme käyttää tai sitten emme. Biisin tekeminen tai säveltäminen lähtee kuitenkin aina inspiraatiosta, tarpeesta luoda. Jos rohkenemme kohdata sekä hyväksyä oman persoonamme sellaisenaan ja luotamme intuition, aisteihimme,

sekä koulutuksemme tuomaan ammattitaitoon, on biisintekijyydellämme rajana vain oma mielikuvituksemme.

Lähteet

Braheny, John 1990. *The Craft & Business Of Song Writing*. London/Sydney: Omnibus Press

Haavisto, Susanna. Ystävän luonnehdinta Anna-Marista. [verkkodokumentti]. Saatavuus <<http://www.annamari kahara.com/terveiset.html>> (luettu 20.4.2011)

Hirsjärvi, Sirkka & Helena Hurme 1988. *Teemahaastattelu*. Helsinki: Yliopistopaino

Jarret, Scott & Holly Day 2008. *Music Composition For Dummies*. Indianapolis, Indiana: Wiley Publishing, Inc.

Nachmanovitch, Stephen 1990. *Free Play*. Los Angeles: Jeremy P. Tarcher, Inc.

Pulli, Hanne 2007. *Sävellysproessin kautta säveltäväksi muusikoksi – katsaus suomalaiseen ammattisäveltäjyyteen*. Opinnäytetyö. Helsinki: Stadia.

Sabatella, Marc 2000. *Improvisation*. [Verkkodokumentti] Edgewater: Outside Shore Music

<<http://www.oysideshore.com/school/music/almanac/html/improvisation/index.htm>> (luettu 20.4.2011).

Salo, Heikki 2006. *(Kahle)Kuningaslaji laululyriikan käsikirja*. Helsinki: LIKE.

Snellman, Kirsi 2004. *Jäänmurtaja Kähärä läpimurron kynnyksellä. Selvis – Sävetäjät ja Sanoittajat ELVIS ry:n jäsenlehti 1/2004*. [verkkodokumentti]. Saatavuus <<http://www.elvisry.fi/012004/kahara.html>> (luettu 23.3.2011).

Soininen, Pirkko 2006. *Nykymusiikin kukkaislapsi*. [verkkodokumentti]. Turku: Rehab Group Oy. Saatavuus <http://spanews.naantalisp.fi/sivu.php?jid=176&lehti_id23> (Luettu 23.3.2011)

Zollo, Paul 1991. *Song Writers On Song Writing*. Cincinnati, Ohio: Writer's Digest Boo.

Liite 1. Haastattelukysymykset

1. Mistä syntyy kappaleen ensimmäinen idea?
2. Millainen on hyvä teksti tai runo?
3. Luotatko intuitioon säveltämisessä? Mitä se tarkoittaa käytännössä?
4. Miten impulsiivinen luonteesi näkyy sävellystyössäsi?
5. Miten improvisointi vaikuttaa säveltämiseen?
6. Vaikuttaako tilaustyö ja sen deadline säveltämiseesi?
7. Onko koulutuksesi Sibelius-Akatemian jazz-osastolla vaikuttanut säveltämiseesi?
8. Miten arvioit biisin aineksen ja sen hyvyden?
9. Palaatko koskaan säveltämiisi kappaleisiin uudelleen muuttaaksesi niissä jotakin?
10. Miten arvostat säveltämisen elämässäsi?
11. Miten luonnehdit itseäsi säveltäjänä?
12. Oletko kohdannut ongelmia säveltämisessä? Miten ratkaisit ne?
13. Miten näet suomalaiset naiset säveltäjän roolissa? Mikä sinusta on tehnyt naisena vahvan säveltäjän?
14. Paljonko sävellät persoonallasi?